

»Više nego igdje potrebna nam je ovdje ljubav«

Darko Grden

Na spomen svim znanim i neznanim hrvatskim vojnicima, ali i brojnim civilima, ženama i djeci, kojima kraj Drugoga svjetskog rata prije 62 godine nije donio toliko željeni mir i povratak kućama, nego im je donio put u smrt, podignuta je u naselju Fruki, u maceljskim šumama, s lijeve strane novoootvorene autoceste koja spaja hrvatsku prijestolnicu s graničnim prijelazom Macelj, crkva posvećena Muci Isusovoj. Novosagrađenu crkvu blagoslovio je u nedjelju 3. lipnja varaždinski biskup mons. Josip Mrzljak. Misu zadušnicu slavio je s franjevačkim provincijalima provincija sv. Ćirila i Metoda i Bosne Srebrene, o. Željkom Železnjakom i o. Mijom Džolanom, s domaćim župnikom župe Đurmanec i neumornim promicateljem gradnje crkve i čitavog spomen-područja o. Dragom Brglezom te u zajedništvu s četrdesetak svećenika i oko tri tisuće vjernika.

Najužasniji primjer blajburške tragedije

»Na ovome mjestu«, rekao je u propovijedi biskup Mrzljak, »kršćani će neprestano zazivati Duha istine i moliti ga da ih uputi u istinu. U istinu o Bogu i čovjeku, jer što smo bliže Bogu, bliže smo čovjeku... I danas na ovom mjestu želimo razmišljati i govoriti upravo iz ljubavi koja nam je darovana. Više nego igdje potrebna nam je ovdje ljubav, potrebna nam je vjera, jer po vjeri imamo pristup Bogu.« Biskup je podsjetio kako je Crkva sagrađena iznad zemnih ostataka 1163 osobe. Naveo je imena 21 svećenika i bogoslova čiji se zemni ostaci nalaze među pokopanim žrtvama. Citirao je, nadalje, knjigu »Posljednja tajna« britanskog lorda Nicolasa Bethella, u kojoj se autor marginalno dotiče i sudbine hrvatske vojske, opisujući »marševe smrti« kao »najužasniji primjer blajburške tragedije«.

Propovjednik je naveo i neke članke »Ženevske konvencije za zaštitu žrtava rata«, ne one koji govore o zaštiti njihova života, nego odredbe o »smrti, pokopu i obilježavanju grobova, jer to se još uvijek može učiniti«. »Vlasti koje drže ratne zarobljenike«, kaže između ostalog Ženevska konvencija, »brinu se o tome da ratni zarobljenici koji umru u zarobljeništvu budu dostojno pokopani, po mogućnosti u skla-

● Misu je predvodio i crkvu blagoslovio varaždinski biskup, a koncelebrirali su provincijali o. Željko Železnjak i o. Mijo Džolan

du s obredima vjeroispovijesti kojoj su pripadali i da njihovi grobovi budu poštovani, uredno održavani i tako označeni da se uvijek mogu pronaći...«

»Kako bismo mogli zaboraviti?«

»Ovdje smo učinili barem nešto od navedenog. Na nama u Crkvi nije da istražujemo, premda bismo žarko željeli znati istinu, željeli bismo znati barem za grobove naših dragih pokojnika. To je naša muka koja nas povezuje s Isusovom mukom. Stoga će i ova crkva biti neprestani podsjetnik na tu muku koju su mnogi podnijeli umirući ovdje od ruke zločinaca kojima i mi, poput Krista, opraštamo, ali zaboraviti nikako ne možemo. Jer kako bismo mogli zaboraviti roditelje, braću, sestre, sinove, kćeri?! Kako bi još uvijek živi svjedoci i sami sudionici križnog puta mogli zaboraviti svoje prijatelje i suputnike koje su gledali u zadnjim trenucima njihova života?! Kako bi mogli zaboraviti i svoje mučitelje?!«, zaključio je varaždinski biskup.

Nakon mise skupu se uime udruge koje okupljaju stradalnike križnoga puta i poraćio obratio predsjednik Hrvatskoga društva političkih zatvorenika Alfred Obranić. Konstatirao je kako za počinjene zločine »nitko nije odgovarao, nitko nije optužen, nitko nije osuđen.« Pitamo se kako to da bilo koji državni odvjetnik u proteklih petnaest godina nije pokrenuo kazneni postupak kad je u novinama mogao pročitati da je iskopano toliko kostura«, rekao je Obranić. Naglasio je također kako tako sustavni zločini nisu mogli biti izvršeni bez odgovornosti samoga vrha ondašnje vlasti. Usporedivši Josipa Broza sa Staljinom, nadodao je: »No ima jedna razlika. Ime Josifa Visarionoviča ne nose ulice i trgovi ruskih gradova, dok najljepši trg našega glavnog grada nosi ime maršala Tita. I to je naša sramota.«

»Žrtve se ne poništavaju«

A onda je zaključio: »Pozivajući se na Rezoluciju osude komunizma i njegovih zločina donesene u Parlamentarnoj skupštini Vijeća Europe, od institucija države Hrvatske s pravom očekujemo postupak utvrđivanja odgovornosti... To je najmanje što možemo učiniti prema svim nevinim žrtvama, imajući na umu da žrtve komunizma ne poništavaju žrtve nacizma, kao što ni žrtve nacizma ne mogu izbrisati žrtve komunizma. Žrtve se ne poništavaju. Zločine jednog režima ne opravdavaju zločini

Povijest mučnoga probijanja šutnje

— Nakon maceljskih pokolja područje je proglašeno Titovim lovištem i nitko mu nije smio pristupiti. Povijest gradnje spomen-područja i crkve Muke Kristove ujedno je i povijest mučnoga probijanja šutnje o žrtvama. Devetoga lipnja 1991. kardinal Franjo Kuharić slavio je prvu misu za žrtve križnoga puta na stratištu Lepa Bukva. Godine 1991. osnovana je posebna državna komisija za istraživanje zločina. U lipnju 1992. istražila je 23 jame na lokacijama Ilovec i Lepa Bukva. U toj su prigodi iskopani zemni ostaci 1163 žrtve. Nakon nepuna tri mjeseca komisija je prestala s radom, nitko ne zna reći zašto i po čijem nalogu. Ostalo je neistraženo 130 jama u kojima se, prema pretpostavkama, nalazi 12.000 ljudi. Dvanaest godina iskopani su kosturi ležali na tavanu Patologije Medicinskog fakulteta u Zagrebu. Stvari su se pokrenule 2004. godine. Pomoćni zagrebački biskup Vlado Košić te je godine, 6. lipnja, blagoslovio temeljni kamen za crkvu Muke Kristove. Žrtve su dostojno pokopane 22. listopada 2005. godine kad je pogrebne obrede i misu zadušnicu predvodio zagrebački nadbiskup kardinal Josip Bozanić. Nad grobnicom je u međuvremenu podignut veliki križ, a prva misa u crkvi slavljenja je 2. studenoga prošle godine.

drugog režima, gospodine Predsjedniče! [Uslijedio je pljesak.] Na prigovore da se okrenemo budućnosti i prestanemo se baviti prošlošću odgovaramo: Tek onda kad utvrdimo povijesnu istinu. Ne želimo ugrutati laž u povijest!«

Crkvu je sagradila župa Đurmanec uz potporu Nadbiskupije zagrebačke i dobročinitelja iz cijele Hrvatske, zahvaljujući kojima je gradnja trajala za svega nešto više od godine dana. Sagrađena je prema projektu arhitekta Nine Bašića iz Zagreba, a vitraje je izradio akademski slikar Ivica Šiško. Glavni izvođač radova bila je tvrtka »Graditeljstvo« vlasnika Ivana Crnogaja iz Hlevnice, župa Đurmanec.

Na kraju okupljanja svi su nazočni u mimohodu prošli kroz novo-blagoslovljenu crkvu te su kroz pokrajnja vrata izišli prema igralištu na kojemu je župa-domaćin za sve prisutne organizirala upečatljivi prigodni domjenak. ■

● Crkva Muke Isusove sagrađena je pored grobnice 1163 žrtve nad kojom dominira veliki križ